

Gorana Bikić-Carić

Filozofski fakultet, Zagreb

KAKO UKLOPITI CD-ROM U NASTAVU FRANCUSKOG JEZIKA

Stručni članak. Prilijen 1. 10. 1998.

UDK 378.147:004.085.22:804.0

(nastava francuskoga jezika, student dodiplomskog studija, povijest)

U ovom članku pokušavamo opisati jedno iskustvo uporabe CD-ROM-a u nastavi francuskog jezika na studiju romanistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Budući da se u medijateci francuskog Centra za kulturnu i jezičnu suradnju mogu konzultirati CD-ROM-ovi koji obrađuju različite teme, učinilo nam se da bi bilo dobro potaknuti studente na individualan rad, kojeg bi se rezultati uklopili u zajedničku aktivnost na satu. Studenti su dobili zadatak da, na temelju CD-ROM-a "2000 ans d'histoire de France", pripreme izlaganje kojim bi dopunili zajedničko obrađivanje teme francuske povijesti na satu. U članku se, nakon prikazivanja mogućnosti CD-ROM-ova općenito, opisuje to iskustvo, te reagiranja studenata na takav oblik nastave.

Već nekoliko godina, u sklopu kolegija "Francuski jezik I" i "Francuski jezik II", organiziramo po nekoliko sati godišnje nastavu u kompjutorskoj učionici. Protekle školske godine odlučili smo se za malo drukčije iskustvo – umjesto da svi studenti rade istodobno u kompjutorskoj učionici, organizirali smo im individualan rad na CD-ROM-u u medijateci francuskog Centra za kulturnu i jezičnu suradnju. Rezultati njihova rada bili su uklopljeni u zajedničku aktivnost na satu.

Danas se na tržištu sve više nude programi za učenje stranih jezika na CD-ROM-u. Za razliku od jednostavnijih programa na disketama, koji nude samo tekst, CD-ROM ujediniuje nekoliko tehničkih pomagala: računalo, kasetofon i video, te tako predstavlja multidimenzionalan pristup jeziku. Naime, osim već uobičajenih prednosti rada s računalom, kao što su individualiziranost učenja, trenutačno ispravljanje pogrešaka i stalna učenikova aktivnost, zahvaljujući CD-ROM-u, uz tekst možemo uklopiti i sliku, videosekvencije, te vježbanje usmenog razumijevanja i izgovora. Nakon gledanja i slušanja videosekvencije (slika se može zaustaviti po želji, kao i na pravom videu), koja predočava simulaciju neke životne situacije (upoznavanje, kupovina, predstavljanje poduzeća, potpisivanje ugovora, putovanje...), učenik može pozvati pomoć u obliku objašnjenja nepoznatih riječi. Ako nije dobro razumio govor likova, nudi mu se mogućnost ispisa odslušanog teksta na ekranu. Tako se slikovni i zvukovni materijal dopunjuju pisanim. Osim odgovaranjem na postavljena pitanja, razumijevanje se može provjeravati i uspoređivanjem informacija dobivenih iz videosekvencije s nekim drugim tekstom koji govori o istoj temi. Ako se želi proširiti znanje,

odabirom određenih opcija može se saznati nešto više o temama i civilizacijskim aspektima o kojima se govorilo, ili o različitim načinima jezičnog izražavanja, raznim registrima jezika, kao i o dotaknutim gramatičkim problemima. Naravno, usvojeno se znanje provjerava različitim tipovima zadataka, pri čemu se, istaknimo, učenikovi odgovori odmah vrednuju, i tako se izbjegava ukorjenjivanje pogrešaka. CD-ROM nudi mogućnost vježbanja izgovora, pri čemu se i tu odmah dobiva povratna informacija o tome koliko je on bio uspješan. Učenik, dakle, nije samo pasivan slušatelj, nego može pomoću mikrofona i sam snimiti svoju izgovorenu rečenicu i vidjeti koliko se ona podudara s modelom izvornoga govornika.

Osim tečajeva jezika (ili dopuna takvih tečajeva) od početničkih do naprednih stupnjeva, na CD-ROM-u se nude i sadržaji poput rječnika, enciklopedija, ili, naprosto, baze podataka koje se, iako nisu prvenstveno namijenjene učenju jezika nego traženju raznih informacija, mogu i za to iskoristiti. Tako se mogu naći tematski CD-ROM-ovi koji obrađuju umjetnost određenog razdoblja, fundus nekog muzeja, povijesne ili zemljopisne teme, kinematografiju neke zemlje i slično. Takve CD-ROM-ove u nastavi jezika možemo smatrati autentičnim dokumentima (*documents authentiques*) i kao takve ih iskoristiti, ali o tome nešto kasnije.

I pri radu s rječnikom CD-ROM donosi neke nove mogućnosti. Riječ se, naime, može potražiti ne samo u njezinu uobičajenom, rječničkom, nego i u fonetskom obliku, brzo i jednostavno se mogu dobiti primjeri uporabe, izričaji u kojima se ona nalazi, konjugacija za glagole i slično, i to sve ne prekidajući rad na tekstu ili s nekim drugim kompjutorskim programom. Osim toga, elektronski je rječnik i baza podataka koja se može istraživati. Olakšano je "šetanje" ili "navigavanje" od riječi do riječi, te provjeravanje značenja u primjerima i citatima. Mogu se dobiti i popisi riječi koje imaju neki zajednički element, npr. isti korijen ili isti sufiks. Olakšan je i pristup citatima: mogu se naći po kriteriju imena autora, naslova djela ili određenih riječi iz citata. Tako se može obraditi neki pojam definicijama i citatima.

U Francuskoj se učenici na nastavi koriste CD-ROM-ovima, a katkad ih i kreiraju. Tako je jedan razred u osnovnoj školi u Montlouisu, zajedno sa svojim profesorima, osmislio i realizirao CD-ROM o Portugalu i portugalskim otkrivanjima svijeta, osvjetivši temu s aspekta raznih školskih predmeta (npr. u glazbenom odgoju proučavali su portugalsku gitaru, na nastavi španjolskog iskoristili su priliku da usporede španjolska i portugalska osvajanja, itd.). Jedan drugi projekt organizirale su zajednički školske ustanove u Francuskoj, Sjedinjenim Američkim Državama, Japanu i Norveškoj, a rezultat je bio CD-ROM naslovljen "Voda". U tome su sudjelovali učenici od šest do osamnaest godina starosti, koji su obradili razna viđenja vode (voda u književnosti, voda u slikarstvu, voda u raznim agregatnim stanjima, voda kao izvor života...).

Jedno drugo francusko iskustvo opisuje kako su učenici osnovne škole dobili zadatak da istraže baze podataka o arhitekturi u dolini Loire i o muzeju Orsay u Parizu. Autor zaključuje da je, nakon testiranja učenika, očito da takav način traženja informacija ostavlja vidljiv trag i da su se učenici odlično snalazili u razvijanju strategija potrebnih da dođu do određene informacije.

U ovom bismo članku željeli opisati jedan vlastiti rad sa studentima, u kojem su studenti trebali istraživati jedan CD-ROM kao bazu podataka. Kao što smo već spomenuli, osim CD-ROM-ova izričito namijenjenih učenju stranih jezika, ima i onih koji nisu osmišljeni s tim ciljem, ali se mogu iskoristiti kao izvor informacija na jeziku koji nas zanima. Tako se učenik približava prirodnoj situaciji u kojoj se nalazi izvorni govornik koji se poslužuje CD-ROM-om da bi nešto saznao. CD-ROM omogućuje korisniku da informaciju koju traži lakše spozna s različitih gledišta i lakše pronađe upravo onu koja mu treba.

S obzirom na svoje mogućnosti, CD-ROM je vrlo pogodan za samostalan rad. Po našem mišljenju, uputno ga je tako i iskoristiti, ali onda treba i rezultate učenikova samostalnog rada uklopiti u neku zajedničku aktivnost na satu (izmjenjivanje informacija, primjena.

stečenog znanja u nekoj drugoj prilici, pismeni sastavak ili sl.), budući da jezik, pa tako i strani, prije svega služi komuniciranju s drugima. Nešto slično pokušali smo učiniti protekle školske godine, 1997/98, sa studentima prve godine francuskog jezika i književnosti.

Na kolegiju Francuski jezik I jedna od tema o kojoj smo namjeravali govoriti sa studentima bila je francuska povijest. U knjizi kojom smo se koristili na satu (*La France aux cent visages*, Annie Monnerie, Hatier Didier, 1996) jedan je dosje tome i posvećen. Zamislili smo da nam taj dosje posluži kao osnovica, koju bi sami studenti dopunjavali informacijama dobivenima sa CD-ROM-a i podijelili ih sa svojim kolegama.

Zamisao je studentima najavljena u siječnju 1998, kada smo ih obavijestili da ćemo se u travnju posvetiti francuskoj povijesti. Osim što su trebali pripremiti dosje iz knjige, dobili su zadatak da odaberu, prema vlastitim sklonostima, neko razdoblje, lik ili događaj iz francuske povijesti, i da o tome saznaju nešto više sa CD-ROM-a "*2000 ans d'histoire de France*" – "*2000 godina francuske povijesti*" (Pascal Bonafoux, Havas Edition Electronique, 1997) koji im je bio na raspolaganju u medijateci Centra za kulturnu i jezičnu suradnju. Studenti su, dakle, imali na raspolaganju oko tri mjeseca da, individualno ili u paru, odu u medijateku u vrijeme koje im odgovara i pripreme izlaganje o "svom" liku ili događaju. Kad smo u travnju počeli obrađivati temu, od pretpovijesti do dvadesetog stoljeća, svatko je svoje izlaganje prilagodio odgovarajućem razdoblju kad je ono bilo na redu. Kada bismo se dotaknuli "njihova" razdoblja, studenti bi dopunjavali činjenice iz knjige svojim izlaganjima, i tako obogatili i proširili ono što se moglo saznati iz dosjea. Nakon izlaganja predali su pismenu verziju svog rada.

CD-ROM "*2000 ans d'histoire de France*" nudi mogućnost "navigavanja" kroz ponuđene sadržaje, odnosno spoznavanja jednog pojma u različitim kontekstima. Nudi različite opcije, npr. kronološku tablicu sa sličicama važnih ličnosti na koje treba kliknuti da bi se o njima nešto više saznalo, zatim opciju "*Ces faits qui ont changé la France*" – "Činjenice koje su promijenile Francusku", u kojoj se opisuju neki važni događaji pomoću slika, uz slušanje komentara, "*Les figures qui ont fait la France*" – "Ličnosti koje su stvorile Francusku", u kojoj se može birati između ličnosti grupiranih po temama, npr. kruna, politika, oružje, religija, književnost, umjetnost, znanost, te pročitati njihova biografija. Opcija "*La France au temps de...*" – "Francuska u vrijeme..." pruža mogućnost da se vidi kako se živjelo u vrijeme određene ličnosti i tko su bili njezini suvremenici. "*La France et ses contours*" – "Francuska i njezini obrisi" prikazuje kartu Francuske i njezine granice u određenom povijesnom trenutku, a "*La France au jour le jour*" – "Francuska na taj dan" detaljno predstavlja niz važnih događaja s točnim datumima. Osim toga, opcija "*Souverains et Chefs d'Etat*" – "Suvereni i vođe države" daje popis vladara, odnosno predsjednika, te genealogiju kraljeva koji su vladali Francuskom. Dakle, jedna se tema može obraditi konzultirajući nekoliko različitih opcija. Dok su se neki studenti zadovoljili prepisivanjem određenog odlomka, drugi su pronašli raznovrsne informacije o odabranom liku ili događaju, slobodno "navigavajući" između povijesnih podataka i ponuđenih opcija, zahvaljujući čemu su njihova izlaganja bila zanimljive kreacije. Isto tako, uspoređujući pismene verzije radova studenata koji su slučajno izabrali isti lik (Napoleona, Ivanu Orleansku...) bilo je vidljivo da njihovi radovi često prikazuju lik iz različitih kutova. Dvije su studentice zajedno prikazale francuskog renesansnog kralja Franju I, no tako da je jedna govorila o samom kralju, a druga o životu u njegovo vrijeme. Većina je studenata odabrala neku ličnost – franačke kraljeve, Louisa XIV, Mauricea Ravela, Jean-Françoisa Champolliona, Georgesa Braquea... – no neki su se odlučili za povijesne događaje, na primjer Bartolomejsku noć, ili čak institucije, tj. školstvo. Kao što je razina njihova znanja francuskog jezika različita, tako je i smisao za javno nastupanje bio različit. Neki su se studenti bolje snalazili u iznošenju pripremljenoga pred grupom, neki lošije, jedna su izlaganja bila preduga, druga prekratka, no svi su se potrudili i obavili svoj

zadatak. Tako, ne samo da su saznali nešto više o francuskoj povijesti i "obogatili" činjenice ponuđene u dosjeu u knjizi nego su donekle "oživjeli" šture informacije i učinili ih zanimljivijima, te se lakše orijentali u gomili činjenica koje su stvorile Francusku.

Potom su studenti pisali kontrolni rad u kojem su trebali pokazati što su naučili u tom mjesecu dana. Budući da su pitanja uglavnom bila otvorenoga tipa, ovdje ne možemo egzaktno prikazati rezultate, no moglo se primijetiti da su se studenti u svojim odgovorima pokatkad "raspisali" i davali i dodatne informacije, kojih nije bilo u knjizi, pogotovo ako je posrijedi bilo "njihovo" razdoblje.

Na kraju školske godine sastavili smo upitnik u kojem su studenti izrazili svoje mišljenje o različitim sadržajima našeg kolegija. Spomenimo da su bili vrlo zadovoljni činjenicom da smo određeno vrijeme posvetili proučavanju francuske povijesti, smatrajući da bi netko tko studira francuski jezik svakako i to trebao znati. Jedno od pitanja u upitniku odnosilo se i na njihov rad na CD-ROM-u. Odgovori su bili vrlo povoljni. Možemo čitati: "To je bio istinski užitek u cijeloj ovoj priči.", "Samostalan rad uvelike je pomogao da steknem veće samopouzdanje.", "Zanimljivo. Smatram da treba poticati studente da se upoznaju s novim metodama učenja.", "Još jedan vrlo koristan i zabavan način učenja.", "Najzanimljiviji dio, mislim da bi toga trebalo biti još više.", "Zabavno je bilo odlučiti koju osobu izabrati za samostalan rad, te pričati ostalima na francuskom o njoj.", "Drago mi je što smo tim radom imali mogućnost izabrati određenu osobu i saznati nešto o njoj.", "Različite metode rada uvijek više motiviraju.", "Više rada s kompjutorom – to je uvod u Europu.", "Vrlo zanimljivo.", "Djeluje poticajno. Ja sam otkrila nov način primanja informacija, budući da nikad do sada nisam radila na kompjutoru.", "Smatram da je i takav način rada zanimljiv i voljela bih da je bilo više takvih zadataka.", "Veoma pozitivnim ocjenjujem to da smo morali sami, 'čepkati', 'kopati'... Nadam se da ćete nam i u buduće davati takve zadatke.", "Upoznali smo se s najbitnijim događajima u povijesti Francuske, što je važno za studij stranog jezika.", "Zanimljivo se upoznavati s jezikom i na taj način.", "Bilo je mnogo informacija, te sam više mogla saznati o tome što me najviše zanima.", "Jako mi se svidjelo... ugodno s korisnim!", "Zanimljivo, jer je novo, no čini mi se da CD nije toliko ekstenzivan.", "Mogu reći da mi se jako svidio takav način rada i prava je šteta što se cijeli studij ne temelji tako. Što se tiče samog CD-ROM-a, zanimljiv je i koristan i ja sam ga odlučila kupiti prvom prilikom." "Takav način rada vrlo je efikasan zato što zahtijeva konzultaciju dodatne literature (*Le Petit Robert des noms propres*, enciklopedija...) i upoznavanje s ovakvim, drukčijim načinom učenja jezika.", "Mislim da je dobro, jer se svi potrudu kad to moraju prezentirati razredu.", "Bilo je zanimljivo malo samostalno istraživati.", "Također vrlo zanimljivo jer smo tako saznali neke zanimljivosti o Francuskoj koje prije nismo znali.", "Trebalo bi toga biti više.", "Vrlo zanimljivo, koristilo bi i još takvih sličnih zadataka.", "Tekstovi s obrađenim temama izvrsno su pripremljeni i lako se usvajaju, a sam način rada na kompjutoru zanimljiva je promjena.", "Zanimljivo i nužno jer bi svaki student stranog jezika trebao znati ponešto o povijesti civilizacije koje jezik studira.", "Svidjela mi se mogućnost samostalnog izbora pojedinih tema. Zanimljivo u svakom pogledu." Samo je jedan student (od 31) smatrao da je to isto mogao pročitati i u enciklopediji, a dvoje studenata priznaju da su tom radu posvetili premla vremena.

Na kraju, željeli bismo naglasiti koje su se prednosti CD-ROM-a, po našem mišljenju, iskristalizirale nakon ovog "pokusa". Ponajprije, studenti su dobili priliku naučiti služiti se CD-ROM-om kao bazom podataka kako bi saznali nešto više o određenoj temi. U našem slučaju, to je bila i prilika da se upoznaju s medijatekom Centra za kulturnu i jezičnu suradnju pri Francuskom veleposlanstvu, te Francuskom čitaonicom. CD-ROM se razlikuje od enciklopedije ili općenito knjige time što, osim što kombinira tekst s dinamičnom slikom i zvukom, te može pohraniti veliku količinu informacija na malo prostora, zahvaljujući

raznovrsnim opcijama, olakšava traženje određenog sadržaja i omogućuje relativno jednostavno uspoređivanje različitih pogleda na istu temu i na isti povijesni događaj. Osim toga, njime se dopunjuje knjiga koja se koristi u nastavi, a tema se proširuje i produbljuje uz pomoć drugog medija. Tako se izlazi iz uobičajenih okvira nastavnog sata, studenti postaju samostalniji i, nadajmo se, požele da nastave "kopati" i sami.

LITERATURA

- Beaufils, Alain i Drouhard, Jean-Philippe (1996). "Structuration des connaissances a l'aide des hypermédias: Éléves auteurs et élèves navigateurs". *Technologies nouvelles et éducation – Quatre années de résultats de recherches a l'INRP* (1991–1994), str. 169–179.
- Boulloires, Alain (1997). "Multimédia et enseignement: la problématique de l'usage". *Enseignement public & informatique*, br. 88, str. 101–107.
- Demaiziere, Françoise i Dubuisson, Colette (1992). *De l'EAO aux NTF – Utiliser l'ordinateur pour la formation*. Pariz.
- Grupa autora (1998). "Des cédéroms pour la classe". *Enseignement public & informatique*, br. 90, str. 153–158.
- Grupa autora (1998). "Le Portugal: les océans et la découverte du monde". *Enseignement public & informatique*, br. 90, str. 161–172.
- 100 outils multimédias pour l'enseignement du français (Vidéo – CD-ROM), brošura Ministarstva vanjskih poslova Republike Francuske (1996), Pariz.

INTEGRATING CD-ROMs INTO TEACHING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE

(teaching French as a foreign language; undergraduate student; history)

Summary

The article examines and attempts to evaluate the use of CD-ROMs in teaching French as a foreign language to undergraduate students of French at Zagreb University Department of Romance Languages. Since the media-teque at the French Centre for cultural and language cooperation in Zagreb offers a choice of CD-ROMs on a variety of topics, an attempt was made to initiate individual student activity that could produce results which could be incorporated into classwork teaching at the faculty. The assignment required each student to use the "2000 ans d'histoire de France" CD-ROM in order to prepare a talk that would add to the topic of French history dealt with in class. The article focuses on ways of using the potentials of CD-ROMs in general as well as on the author's experience of using CD-ROMs with undergraduate students of French as a foreign language.